

ULUSLARARASI COĞRAFYA KONGRELERİ VE
«XXVII. ULUSLARARASI COĞRAFYA KONGRESİ»
7 - 15 AĞUSTOS 1992, WASHINGTON

*Nazmiye Özgüç**

İlk kez 1871 yılında Anvers'de (Antwerp) bilimsel bir toplantı amacıyla biraraya gelen dünya coğrafyacıları, tam 121 yıl sonra, bu kez Washington'da 27'inci kez biraraya geldiler. Akademik toplantı gelenekleri bu kadar eski olan dünya coğrafya alemi, 1871'deki ilk toplantıdan sonra örgütlenmeye gitme ve diğer bilim dallarında olduğu gibi, bir uluslararası birlik kurma ihtiyacını duymuşlardı. Bu bağlamda bir «*evrensel coğrafya birliği*» (union géographique universelle) kurma fikri ilk kez 1881'de Venedik'te doğmuş fakat hemen hayata geçirilememişti. Ancak, Roma Kongresi (1913) bugünkü IGU/UGI'nin kuruluşu yolunda kararlı bir adım atılan ilk toplantı olmuş, hatta gelecekteki genel konseyin nasıl oluşacağı bile (coğrafya enstitüleri ve dernekleri, hükümet delegeleri, üniversite temsilcileri vb. gibi) tartışılmıştı. Buradan çıkan bir başka sonuç da «*dünya coğrafya dernekleri birliği*» (union mondiale des sociétés de géographie) kurulması fikri idi. Ancak, I. Dünya Savaşı, daha önce 1916'da St. Petersburg'da yapılması öngörülen kongreyi ve IGU'nun biçimlenmesini geciktirdi. IGU'nun (International Geographical Union - Union Géographique Internationale) temel statüsü, ilkeleri 27 Temmuz 1922'de 7 ülkeden gelen coğrafyacılar tarafından Brüksel'de oluşturuldu : Uluslararası Coğrafya Birliği, böylece, (1) Coğrafyayla ilgili sorunların incelenmesi, (2) ülkelerin yaptıkları araştırmaları teşvik ve koordine etmek, bilimsel tartışma ve yayınlardan haberdar olmak, (3) uluslararası kongre ve komisyonları organize etmek üzere kurulmuş oluyordu. Ancak, IGU'nun

* Prof. Dr. Nazmiye Özgüç, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Bölgesel Coğrafya Anabilim Dalı Öğretim Üyesidir.

kuruluşundan çok daha önce, belki de yüzyıla yakın bir zaman önce, çeşitli ülkelerde coğrafya dernekleri ya da birlikleri, Ondokuzuncu Yüzyıl'ın ortalarından itibaren, zaten oluşturulmuştu (bu konuda daha fazla bilgi için bakınız : Tümertekin, 1991).

Uluslararası Coğrafya Birliği'nin (IGU) kuruluşundan önce, düzenli toplanma ve çeşitli akademik sorunları bulunan coğrafya bilimine yöntemsel bir çeki-düzen verme arzu ve ihtiyacıyla 1871'den (14-22 Ağustos) itibaren çeşitli yıllarda tam on kez uluslararası kongre toplanmıştı. Ancak bunlar, henüz uluslararası bir örgüt oluşmadığı için, bireysel girişimlerle gerçekleştirilen kongreler olmuştu : Örneğin *İkinci Kongre* 1875'de (1-11 Ağustos) *Société de Géographie de Paris*'nin girişimiyle Paris'de; *Üçüncü Kongre* 1881'de (15-22 Eylül) Venedikli coğrafyacıların daveti üzerine Venedik'de; *Dördüncüsü* 1889'da (5-11 Ağustos) Fransız Devrimi'nin 100. yılı ve Paris Sergisi vesilesiyle yine Paris'de; *Beşincisi* 1891'de (10 - 14 Ağustos) şehrin kuruluşunun 700. (septième-centenaire) yıldönümü nedeniyle Bern'de; *Altıncı Kongre* 1895'de (26 Temmuz-3 Ağustos) Royal Geographical Society'nin girişimiyle Londra'da; *Yedincisi* 1899'da (28 Eylül-4 Ekim) Berlin'de (geçen yüzyılın bu son yılından beri yirminci yüzyıl içinde Almanların bir daha uluslararası bir coğrafya kongresi düzenlemediklerini de yeri gelmişken belirtelim; bu yüzyılın bitimine doğru 28. Kongre 1996'da Hollanda'da, 29. su da 2000 yılında Kore'de yapılacak) yapılmıştır. *Sekizinci* ve *Yirminci Yüzyıl'ın ilk kongresi* 1904 yılında (8-22 Eylül) Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılırken, *Dokuzuncusu* 1908'de (27 Temmuz - 6 Ağustos), Coğrafya Derneği'nin 50. yıldönümü nedeniyle, ikinci kez İsviçre'de fakat bu kez Cenevre'de ve I. Dünya Savaşı'ndan önceki son, yani *Onuncu Kongre* de 27 Mart - 3 Nisan 1913'de Roma'da yapılmıştı.

Uluslararası Coğrafya Derneği'nin (IGU) 1922 yılında kuruluşundan sonra, bu kurumun temel rol oynadığı ve organizasyonunu üstlendiği ilk kongre 1-9 Nisan 1925'de, 12 yıllık bir aradan sonra Kahire'de yapılan *Onbirinci Uluslararası Coğrafya Kongresi*'dir (Dubois, 1972). IGU Genel Kurulu'nun kesin konumu da hem Kahire'deki bu kongrede hem de Cambridge'de (18-25 Temmuz) 1928'de yapılan *Onikinci Kongre*'de belirlenmiştir. Cambridge'den sonra *Onüçüncü Kongre* 1931'de (17-24 Eylül) «Sömürge

Sergisi» vesilesiyle yine Paris'de (bu üçüncü kez oluyordu); *On-dördüncü* 1934'de (23-31 Ağustos) Varşova'da ve II. Dünya Savaşı'ndan önceki son kongre olan *Onbeşincisi* de 1938'de (18-28 Temmuz) Amsterdam'da yapılmıştı.

II. Dünya Savaşı'ndan sonraki ilk kongre (*Onaltıncı*), 1942 yılı için daha önce davet yapmış olan Portekiz'de Lizbon'da 1949 yılında (8-15 Nisan tarihleri arasında) gerçekleştirilmiş; bunu, 1952'de (8-15 Ağustos) *American Geographical Society*'nin 100. yıldönümü nedeniyle Washington'da yapılan *Onyedincisi* izlemiştir. Ancak, 1952'deki bu toplantıdan itibaren *IGU* ile ilgili çeşitli yönetim şekilleri, üyelik kuralları, vb. yapısal hususlar, artık her dört yılda bir düzenli olarak gerçekleştirilen toplantılarla belirlenmiş ve iyice açıklığa kavuşturulmuş oluyordu : 1956'da (8-18 Ağustos) Rio de Janeiro, 1960'da (6-13 Ağustos) Stockholm ve 1964'de (21-28 Temmuz) Londra'da yapılan Uluslararası Coğrafya Birliği toplantıları bu bakımdan büyük önem taşımaktadır.

Dört yılda bir düzenli aralıklarla 1964'den sonra yapılan kongreleri ise şöyle sıralayabiliriz : *Yirmibirinci Kongre* 1968'de 1-8 Aralık tarihleri arasında Yeni Delhi'de; *Yirmiikincisi* 1972'de Montreal'de (10-17 Ağustos); *Yirmüçüncüsü* 1976'da Moskova'da (27 Temmuz - 3 Ağustos); *Yirmidördüncü* 1980'de Tokyo'da; *Yirmibeşinci* tekrar Paris'de (24-31 Ağustos); *Yirmi altıncı* 1988'de (21-26 Ağustos) Sydney'de (Avustralya'ya ilk İngiliz filozofunun yerleşmeye gelişinin 200. yıldönümü nedeniyle) ve de sonuncusu olan *Yirmiyedinci* toplantı da 9-14 Ağustos tarihleri arasında, Amerika'nın keşfinin 500. yıldönümü nedeniyle 1992 yılında Washington'da gerçekleştirilmiştir. Bu toplantı, A.B.D.'nde bu yüzyıl içinde yapılan üçüncü uluslararası toplantı olurken, 1952'de Washington'da yapılan toplantının da 40. yıldönümüne denk düşüyordu.

IGU, 1972'den beri kongreler arasındaki dört yıllık devreler arasındaki yıllarda da «bölgesel konferanslar» düzenlenmektedir. Örneğin, 1972 Montreal - 1976 Moskova kongreleri arasında 1974'de *Palmerston'da* (Yeni Zelanda), 1976-1980 (Tokyo) arasında 1978'de *Lagos'da* (Nijerya), 1980-1984 (Paris) arasında 1982'de *São Paulo'da* 1986'da *Barselona*, 1990'da *Beijing'de* ve 1994'de *Prag'da* bölgesel konferanslar toplanmıştı. Bundan sonraki ise 1998'de *Lizbon'da* yapılacaktır (Lanegran 1992).

Şimdiye kadar yapılan uluslararası Kongre tablosuna ilk bakışta, bir kaç istisna dışında, genellikle yaz aylarınının fakat giderek *Ağustos* ayının kongre ayı olarak belirildiğini görüyoruz; mevsimleri farklı olduğu halde güney yarımküresi ülkelerinden Avustalya'da da toplantı kış aylarına rastlayan Ağustos'da yapılmıştır.

Yine kısa bir bakışla, kongrelerin uzun zaman *ev sahipliği* bakımından Avrupa ülkelerinin tekelinde kaldığını, ayrıca şimdiye kadar yapılan 27 kongreden 18'inin de bir Avrupa ülkesinde gerçekleştirildiğini görüyoruz. Son 20-30 yıldır da, özellikle kitle iletişimindeki gelişmeler ve bu gelişmelere olan talep nedeniyle, bu tür toplantıların ancak ekonomik açıdan güçlü devletlerin sorumluluğunu ve organizasyonunu üstlenebileceği bir duruma geldiği anlaşılmaktadır (Pinchemel 1972). 121 yıldır farklı ulus ve ülkelerden gelen coğrafyacıların organize bir çerçevede toplanmaları, tartışmaları ve işbirliğini sağlamada en büyük yük IGU'dan çok daha fazlasıyla her bir kongre öncesi yıllarca hazırlık yapan ev sahibi ülkenin coğrafya örgütleri ile üniversite mensubu coğrafyacılarına düşmektedir. Çünkü, kongre sonrasında akılda kalanlar, Freeman'e göre kongrenin «insanların buluşması için iyi bir olanak yaratılması» ya da «yeni bir ülke görme şansı yaratması» değil, fakat «ev sahibi ülke insanların, kongreye katılanların kendi ülkelerinde üzerinde çalıştıkları sorunları yansıtan, arazi gezileriyle de resimlendirilmiş olarak fakat bambaşka bir ortamda gerçekleştirilen, sempozyum halinde sundukları olaylardır» (1972).

Ev sahibi ülke ya da şehirler açısından baktığımızda 121 yıllık uluslararası coğrafya kongreleri tarihinde en çok Paris'in, bir başka deyişle *Fransa*'nın bu görev ve sorumluluğu üstlendiğini görüyoruz : 1875, 1889, 1931 ve 1984'de olmak üzere tam dört kez. İki kez Londra'da (1895 ve 1964) ve bir kez de Cambridge'de (1928) olmak üzere üç kez *İngiltere* ve iki kez Washington'da (1952 ve 1972) olmak üzere üç kez (1904'deki -açılışı Washington'da yapılmakla birlikte- dağınık bir kongre olduğu için tek bir yer belirlenmemiş) *A. B. D.*, iki kez *İtalya* (1881 Venedik ve 1913 Roma), iki kez de *İsviçre* (1891 Bern ve 1908 Cenevre) ev sahipliğini üstlenmişler. Ayrıca, 27 kongrenin yalnızca ikisi güney yarımküresinde -1956 Rio de Janeiro ve 1988 Sydney- yapılmış; yine Pasifik'te yer alan ülkelerde de iki kongre gerçekleştirilmiştir -1980'de *Japonya*'da (Tokyo) ve 1988'de *Avustralya*'da (Sydney) yapılan kongreler.

KATILIMLAR

14 Ağustos 1871'de ilk uluslararası coğrafya kongresinin açılış törenine 400 kişi katılmıştı ve katılanların yarısından fazlası da Belçikalı idi (Kish 1972). 9 Ağustos 1992'de Washington'da yapılan son toplantının açılışını ise yaklaşık 2,300 kişi izliyordu. Anvers,-deki ilk kongreye yalnızca 20 ülkeden temsilci katılırken, daha sonraki toplantılarda temsil edilen ülke sayısında genel bir artış olmuş, katılanlar sayısı ise ilk kongredeki 600 kişiden sonra, trend artış şeklinde olmakla birlikte, dünyanın ve ülkelerin kongre yıllarındaki ekonomik ve siyasal durumlarına ve kongre yapılan ülkenin uzaklığına göre değişiklikler göstermiştir. Örneğin, 1895'de Londra'da yapılan kongreye 43 ülkeden 1,529 kişi katılırken, bir sonrakine, 1899'da Berlin'de yapılanına 1,238 kişi katılmış; 1904'de A. B.'nde yapılan katılanlar sayısı 677'ye temsil edilen ülke sayısı da, uzaklık nedeniyle, 28'e düşmüştü. Bununla birlikte, 1952'de yine Washington'da yapılan 18. kongreden sonra katılanların sayısının daima 1,000'in üzerinde olduğunu, 1972'den sonra da 2,00'in üzerinde seyrettiğini söyleyebiliriz. Örneğin, 1976'da Moskova'da yapılan kongreye 46 ülkeden yaklaşık 2,613 kişinin (Fuchs 1977); 1984'de Paris'de yapılanına 80'den fazla ülkeden 2,196 (Walker 1985) ve de son olarak Washington'dakine de 79 ülkeden 3,455 katılım olmuştu (*Proceedings, 27th International Geographical Congress Washington 1992, Washington 1993, s. 27 105*).

Kongrelere katılanlar, bir başka deyişle uluslararası bilimsel işbirliğine en fazla katkıda bulunanlar, genellikle Avrupalılar olmuşlarsa da, giderek uluslararası katılımların artmasıyla Avrupalıların payı azalmaya başlamıştır. Örnek verecek olursak; ilk kongrede katılanların % 98'si, buna karşılık 1964'de Londra'dakine katılanların % 66'sı, 1968'de Yeni Delhi'deki kongreye katılanların ise yalnızca % 33'ü Avrupalı idi. Tek tek ülkelerin durumlarına bakarsak; nisbeten yakın zamanlarda yapılan kongrelerde de daha öncekilerde de ev sahibi ülkenin en fazla kişi tarafından temsil edildiği görülmektedir. Anvers'de Belçikalılar katılanların % 51'ini, Paris'de (1889'da) Fransızlar % 65'ini, Venedik'de İtalyanlar % 49'unu, Londra'da (1895) İngilizler % 67'sini, Rio'da Brezilyalılar % 59'unu oluşturmuşlardır. Tek istisna 1960'da Stockholm'de ol-

muş ve A. B. D.'liler beş ülkede oluşan ev sahibi kadroyu geçmişlerdir : 288'e karşı 307 kişiyle (Kish 1972). Bununla birlikte, ülkenin küçük ya da büyük olması ve gelişmişlik düzeyi de ev sahibi ülkenin katılım payını etkilemektedir. Örneğin, Lizbon'da (1949) Portekizlilerin katılım payı % 21.5, Stockholm'de İskandinavlarınki % 23, Hindistan'da Hintlilerininki % 31 gibi. Ancak, daha önce de belirtildiği gibi, uluslararası katılım arttıkça tek bir ülkenin hakim payı da azalmaktadır. Örneğin 1984'de Paris'deki kongrede 434 kişiye Fransızlar en kalabalık grup oldukları halde % 25'i bile bulamamışlardı. Özellikle daha yakın zamanlarda yapılan kongrelerde ise A. B. D.'lerin büyük katılımları gözlenmiştir : Moskova'da yaklaşık 200, Paris'de 202, Sydney'de 177 kişi gibi. Bunlara Kanadalılar da eklenirse (Paris'de 128, Sydney'de 79 kişiydiler), Kuzey Amerikalıların oldukça kalabalık bir grup oluşturdukları anlaşılır. Washington'daki son kongrede de katılanların doğal olarak yarısından fazlasını (% 51.4'ü) Kuzey Amerikalılar oluşturmuştu (A.B.D.'liler % 48'i). Yakınlık faktörü ülke içinde de etkili olmuş ve kongreye katılan Amerikalılar arasında en büyük grup Washington D.C.'deki coğrafyacılar (ya da başka ilgili bilim alanlarından gelenler), ikinci grup yakındaki Virginia ve Maryland eyaletlerinden gelenler tarafından oluşturulmuştu.

Washington'da 1992'de yapılan son kongrenin, sanırım, birazdan değinilecek başka bir çok hususta olduğu gibi, katılanlar açısından da bazı değişimlerin dönüm noktası olma durumu ortaya çıkmıştır. Sovyetler Birliği'nin dağılması ve Doğu Bloku'nun parçalanmasıyla bu ülkelerden ancak gücü yetebilenler ya da burs bulabilenler kongreye katılmışlardır. Nitekim çeşitli kişi ve kuruluşlardan sağlanan mali kaynaklarla çeşitli uluslardan 100 kişiye (49 adet de A.B.D.'li katılımcıya) 210,000 \$ burs verilmişti ki, eğer bu yardımlar olmasaydı, Kongre Komitesi'ne göre «bu insanların hiçbirisi gelemeyeceklerdi; çünkü ayda 50 \$'dan az maaşları vardı» (*IGC Newsletter 1*, s. 1). Nitekim, Sovyetler Birliği ve Doğu Bloku'nun dağılımından önce yapılan toplantılarda her iki bölge de oldukça kalabalık gruplar halinde temsil ediliyorlardı: Örneğin, Sovyet heyeti 1960'da 62, 1968'de 67, 1984'de 27 kişi; Polonya 1984'de 49 kişi gibi. Ülkemize bakacak olursak, 1871'deki ilk kongreye Türkiye'den bir kişi katılmış, 1875'de 2, 1881'de yine 1 kişi.

1889'da katılan olmamış, 1895'de 4 kişi, 1899'da yine katılım yok; 1904, 1908 ve 1913'de yine birer kişinin kongrelere katıldığı görülüyor. En kalabalık katılımlar 8 kişiyle 1931,5 kişiyle 1938 ve 6 kişiyle 1964 kongrelerinde olmuş; daha yakın kongrelerde bile sayı arttırmamıştır: Örneğin, 1984 Paris kongresine bile ancak 3 kişi katılırken, en son Washington'da 1992'de yapılan kongreye de 3 kişi katılmış (Prof. Dr. Erol Tümertekin, Prof. Dr. İbrahim Atalay ve ben) bulunuyoruz. Türkiye'den katılım azlığında en büyük neden, kanımca, parasal destek sağlanmaması; öğretim üyelerinin bir kaç maaş tutarındaki kongre katılım ve konaklama masraflarını karşılamaya güçlerinin yetmemesidir.

1992 *Washington* toplantısında katılımlar açısından gözlenen bir başka değişiklik de *Çin Halk Cumhuriyeti*'nden gelenlerin 79 kişi ile önemli bir grup oluşturmalarıdır. Amerikalılar'dan sonra en büyük grup 114 kişi ile İtalyanlar olmakta, Japonlar da, diğer bütün bilim dallarında olduğu gibi, bu kongrede de önemli bir grup halinde (104 kişi ile üçüncü) bulunmaktaydılar. Doğal olarak, Kanada'dan (93 kişi) ve dünyada en çok coğrafyacıya sahip Batı Avrupa ülkelerinden katılımlar da yüksek düzeydeydi : Fransızlar 87, Almanlar 80, İspanyollar 75, İngilizler 58, Hollandalılar 36, İsveçliler 33 ve Finlandiyalılar 29 kişi gibi, özellikle son üç ülke nüfuslarına göre çok yüksek sayılabilecek oranlarda temsil edilmişlerdi. Avustralya'dan 73, Güney Afrika'dan 32, Hindistan'dan 68 kişinin katıldığı kongrede İran'dan bile bizden daha çok sayıda, 14 temsilci bulunuyordu.

Kongre'nin dünyanın yeni bir düzene girmekte olduğu bir sıraya rastlaması da önemli bir özellikti ve bu sık sık vurgulanırken, zaten bu husus Kongre'nin katılım çağrısında da yer almıştı. Amerikan düzenleme komitesi (IGU'nun önderliğinde) bu kongreye davetiye çıkarırken katılmak için gerekliliği şu nedenlere dayandırıyordu (IGU, *Preliminary Program* 1991) :

- √Önemli dünya meseleleri üzerine coğrafi bilgi alış-verişi yapmak;
- √Uzun dönemli uluslararası işbirliğiyle araştırma faaliyetlerini güçlendirmek;

- √Bilim dalının odak noktasını iyice belirginleştirmek ve bunu dünyadaki değişimlerin hızlandığı bu zamanda yeni ufuklara taşımak;
- √Farklı geçmişlere ve farklı boyutlara sahip meslektaşlardan birşeyler öğrenmek;
- √Coğrafyanın anlaşılmasını sağlamak ve halkın algısını enine boyuna değerlendirmek;
- √Uluslararası buluşmanın ödülleri tatmak.

Gerçekten de, bütün akademik disiplinler gibi, coğrafya bilim dalı da «konuşarak» ve «yazarak» ilerleme kaydetmektedir. Bunun için gerekli olan bilgi alış-verişi ise toplantılar, seminerler, yazışmalar, dergilerdeki makaleler, kitaplar, raporlar, elektronik mesajlar, atlaslar vb. gibi bilim adamları ve uygulayıcıların birbirlerinin ilgi alanları ve heyecanlarını öğrenmek, tatmak için kullandıkları yollarla olur (Zelinsky 1975). Bu konuda herkes tarafından paylaşılan görüş «yeterli ve açık bir iletişimin bir bilim dalının hayatta kalması ve gelişip serpilmesi için gerekli olduğu»dur. Zaten coğrafyacılar da başka bilim dalları mensuplarına göre toplantılara çok daha fazla katılmaktadırlar; bu belki de, kendi toplantılarının yeni ve uzak yerleri araştırmak, görmek için fırsatlar yaratması yüzündendir. Coğrafyacıların bu eğilimlerinin etkisiyle, Kish'in de belirttiği ve R. Fuchs'un (*Proceedings*, 1993, s. 50) yeniden hatırlattığı gibi, «uluslararası coğrafya kongreleri, bütün bilim dalları arasında, en uzun uluslararası toplantılar serisini oluşturmaktadır». IGU yönetim kurulu başkanı Fusch'un açılış konuşmasına göre toplantıların uzun bir seri halinde gelenek haline gelmesindeki nedenlerden biri de, coğrafyanın «küresel bir macera» olması ve bu yüzden de coğrafyacıların doğaları gereği dünyanın her tarafındaki meslektaşlarıyla karşılaşmaya istekli olmalarıdır.

BİLİMSEL PROGRAMLAR

«Her kongrenin kesinkes göz kamaştırıcı programlar ortaya koyamayacağı»nı belirten Freeman (1972), amacın «daha çok tartışma forumu yaratarak yeni fikirlerin yayılması, bir ülkeden

diğerine taşınması ve üniversiteler ya da diğer okullardaki hocaların (öğretim elemanlarının) yeni görüşlerden ilham almalarını sağlamak olduğunu vurguluyor. Bununla birlikte, hemen her kongreden coğrafi bakış açısına yansıyan birşeylerin ortaya çıktığı da görülmektedir : Örneğin, 1872'deki ilk kongrede (Antwerp) o zamanki ilgi alanları olan keşifler, denizcilik, dünyanın haritalanması vb. ağır basmış; kutuplar ve çeşitli yerlerle ilgili olaylar büyük yankılar uyandırmıştı. Aslında bu kongrenin adı «*1er Congrès International des Sciences, Géographiques et Commerciales*» idi. Bu arada, ilk kongreden sonra, coğrafya kongrelerinin, son kongreye kadar, bir slogan ad taşımadıklarını belirtelim. Bu, ilk kez 1992 Washington kongresinde değişmiş ve Amerika'nın keşfinin de verdiği ilhamla Kongre'nin sloganı «*Geography is Discovery-Coğrafya Keşiftir*» şeklinde belirlenmiştir. Ancak, düzenleyiciler «*Discovery*»nin yalnızca dünyanın fiziki unsurlarının keşfi değil, dünyanın gelişen teknolojiyle yeniden keşfi ve küresel ölçekte insanın geleceğinin belirlenmesi; dünyadaki «yer»leri ve «çevre»leri oluşturan doğal ve beşeri (insani) olgunun, sürekli olarak ve hızla yayılan keşfi anlamında olduğunu ve bu keşifte esaslı rolü coğrafyacının oynadığını çok sık vurgulamışlardır. 1996'da Hollanda'da yapılacak *Yirmisekizinci Coğrafya Kongresi*'nin sloganı (ve de ana konusu) ise «*Man, Land and the Sea-İnsan, Kara ve Deniz*» olarak, Hollanda'ya tam uyan bir başlık halinde belirlenmiştir.

Konular açısından geçmiş kongrelere kısa bir bakış atarsak, bazı konuların öteden beri tüm kongrelerde temel taşı olarak yer aldığını görürüz. Bunların başında da *coğrafya eğitimi* gelir: 1925 Kahire Kongresi hariç (Balley 1972), her zaman değişmez konuyu oluşturmuştur. Hâlâ enine boyuna tartışılmakla birlikte ilk zamanlar Sir Halford MacKinder (İngiltere), Vidal de la Blache (Fransa) ve William Morris Davis (A. B. D.) gibi büyük coğrafyacıların kendi akademik araştırmalarına daha uygun görünen oturumlardan biri yerine tüm enerjilerini eğitimle ilgili oturumlara harcadıkları görülmüştür. Nitekim, IGU'nun «*Commission on Geographical Education*» adlı sürekli bir komisyonu bulunması yanında, Washington 1992'de bile konunun hâlâ tartışılmakta olduğu görülüyor : Örneğin, *Yuvarlak Masa Tartışmaları* şeklindeki

oturumlarından «*Changes in Curriculum and Instruction in Geography*», «*International Charter on Geographical Education*», «*Methods and Materials for Teaching Geographic Concepts*» ve «*Research on Geography and the Curriculum*» oturumları gibi.

Kongrelerin yine değışmez konularından birisi de *kartografya* olmuştur. 1934'e kadar topografya ile birlikte alınmış olan konu daha sonra ondan ayrılmışsa da, coğrafi ve teknik gelişmelere paralel bir gelişme çizgisi izlemiştir. Başlangıçta yeni keşifler ve dünyanın haritalanması açısından kartografya üzerinde durulurken (1925 Kahire, 1928 Cambridge ve 1913 Paris kongrelerinde askeri, topografik ve koloniyal kartografya olarak), giderek haritalama teknikleri, kullanılan malzemeler vb. konunun ele alınışını etkilemiştir. 1931'de hava fotoğrafları-topografya ilişkisi ve bunun haritalamadaki önemi ilk kez ele alınmış ve bir komisyon kurulmuş; daha sonraki kongrelerde jeodezi ve fotoğrafı ağır basarken, doğal ve toplumsal olayların kartografik sunulması sorunları, yani konusal (tematik) kartografya ve coğrafi araştırmalarda haritaların zenginleştirilmesi amacıyla hava fotoğrafları kullanımı ancak 18. ve 19. kongrelerden sonra ele alınmaya başlamıştır.

Daha sonra bir süre *Uzaktan Algılama'yla* (Remote Sensing) birlikte yürütülen kartografya sekiyonlarının¹ bir süredir de *GIS* (*Geographical Information Systems*) ile birlikte ele alınmaya başladığı görülüyor. Örneğin, 1988 Sydney toplantısında konunun başlığı «*Remote Sensing, Cartography, Geographical Infor-*

1 Bu arada Remote Sensing için ayrı bir dernek oluşturulduğunu (ICRS) ve bunların kongrelerini, konusal beraberlik nedeniyle, IGU'nun kongreleriyle aynı zamana raslattıklarımı da belirtelim. Ayrıca, kartografya *ICA* (*International Cartographic Association*) olarak 1960'da IGU'nun bir kolu halinde ayrılmıştır. Aslında bu öneri, 1916'da yapılması planlanan fakat Savaş yüzünden gerçekleşmeyen toplantı için St. Petersburg'a davet eden, General Jules de Schokalsky'den daha 1890 yılında geldiği halde ancak 1960'da hayata geçirilebilmişti. Salitchev (1971) ise orijinal fikrin 1899'da Berlin'de, Rus kartografyasının seçkin adlarından A.A. Tillo tarafından önerildiği, Schokalsky'nin de ICA için büyük çabalar harcadığı ve ICA yoluyla «çeşitli ülkelerden gelen kartografların coğrafyanın bu en önemli branşının gelişmesine katkıda bulunacaklarına inandığı»nı ileri sürüyor. Tillo'nun aynı yıl (1899) ölümünden sonra fikrin bayraktarlığını F. Schrader yapmıştı (*L'Année Cartographique*'in de editörüydü). Ancak, Schrader ile Schokalsky'nin bu konudaki fikir ayrılıkları 1904'deki kongrede su yüzüne çıkmıştı.

mation Systems» idi. 1992 Washington'da kartografyanın hem bu iki konuyla ilişkili oturumları olmuş (örn. «*Urban Studies Using Remote Sensing and Geographic Information Systems*», «*Geographic Information Systems and the Discipline of Geography*» gibi) hem de eğitimiyle ilgili oturumlar yapılmıştır : Örneğin «*Cartographic Analysis and Education*», «*Cartographic Education*» «*Cartographic Education and Production*», «*Cartographic Symbolization Technics*» «*Mapping and Map Reading in Primary and Secondary Schools*», «*Tactile Mapping and Education of the Blind and Visually Impaired Cartographic Education*» vb. gibi.

Coğrafi düşünce tarihi ve metodolojisiyle ilgili tartışmaların da hâlâ modasının geçmediğini ve yeniden uluslararası kongrelerde ele alındığını görüyoruz. Örneğin, Washington'daki (1992) son toplantıda da «*Alexander von Humboldt*», «*What is Economic in Economic Geography*» panelleri gibi.

İlk kongrelerde fiziki coğrafya seksiyonları dikkate değer bir gelişme göstermişlerdi; özellikle 1895 *Londra Kongresi'nde* hakim durumundaydı. *Berlin'de* (1899) ise beşeri konuların sayısının artmasıyla daha iyi bir denge sağlamıştı. *Beşeri coğrafyaya* yönelme Friedrich Ratzel ve ondan etkilenen coğrafyacılar dolayısıyla olmuş ve de «beşeri sorunlara giderek daha çok yaklaşma, fiziki coğrafyadan bir kaçış değil, fakat ondan doğan bir gelişme» oluyordu (Freeman 1972). Bununla birlikte, 1905'de A.B.D.'inde yapılan kongrede beşeri coğrafya hemen tamamen ihmal edilmişti; o kadar ki Freeman'e (1972) göre bu durum «böyle bir faal ekonomik büyüme içindeki ülkenin (A.B.D'nin olanaklarını gören E. de Martonne'u hayrete düşürmüştü)». Daha sonraki kongrelerde fiziki-beşeri konusunda denge sağlanmış; hatta *Cenevre* (1908) ve *Roma'da* (1913) antropocoğrafya ve etnoloji seksiyonları ayrılmıştı. Roma'dakinden, savaş nedeniyle, oniki yıl sonra yapılabilen *Kahire Kongresi'nde* (1925) -ki Almanlar ve müttefikleri davet edilmemişlerdi- beşeri coğrafyada çok az tebliğ sunulmuştu fakat bir tanesi, Albert Demangeon'un ki, çok etkili olmuş ve «*kır yerleşmesi*» üzerine bir komisyon kurulmasına yol açmıştı. Bu komisyon 1928, 1930 ve 1931'de çok sayıda makale ve tebliği üç rapor halinde yayınlamıştı.

1931'de Paris'de, bu şehirde ikinci kez yapılan Uluslararası Coğrafya Kongresi'nde fiziki coğrafya seksiyonu heyecanlı bir destek görmüştü. Özellikle Avrupa'nın çeşitli yerlerine ilişkin çalışmalar gezilerle daha da güçlendirilmeye çalışılmıştı. Bu ise, jeomorfolojinin hızla gelişmeye başladığı ve de özellikle çekici hale geldiği bir döneme rastladığından, toplantıları da etkilemişti. Aslında 1930'lara kadar çok sayıda makale birikmişse de, gerek 1931 *Paris* gerekse 1934 *Varşova* kongrelerinde tartışılan konular hayret verecek derecede çok dağılmıştı. Örneğin, Varşova'daki beşeri seksiyonlarda Macaristan Ovası'ndaki tarımsal yerleşmeden Asya'daki Ukrayna yerleşmelerine, Alaska'daki araç trafiğinden Tropikler'deki etnik tiplere kadar çeşitli konular vardı. Coğrafi sorunlar halinde ortaya çıkan her konu, kuşkusuz, çekici olmaktaydıysa da, Charles Bungay Fawcett şu değerlendirmeyi yapmaktan kaçınmamıştı : «Beşeri coğrafyanın bir çok sorunlarının araştırılmasında henüz daha ilk başlardayız ve henüz iyi belirlenmiş genelleştirmelere varamadık. İncelemeler (henüz) olguların toplanması ve hipotezlerin çerçevesinin belirlenmesi ve kontrolü aşamasındadır ki bunların da çoğu ancak konunun (beşeri coğrafyanın) gelişme aşamalarına işaret etmektedir» (Freeman 1972).

Amsterdam Kongresi'nde (1938) jeomorfoloğların, daha önceden belirlemeye başlamış olan, fikir ayrılıkları devam etmişse de (örneğin, Albrecht Penck'in »piedmont//dağ eteği ovası« basamakları görüşü Henri Baulig tarafından yerden yere vurulmuştu), coğrafyacılara yaşadıkları devrin güncel sorunlarını daha iyi bir şekilde ortaya koymaya başlamışlardı. Beşeri coğrafya da, Kongre programında, (a) genel, (b) ekonomik, (c) koloniyal olarak üç alt bölüme ayrılmıştı ve ilk kez «*paysage géographique*» konusunda verilen ayrı ayrı tebliğler güçlü beşeri uygulamaları olan çalışmalar halinde ortaya çıkıyorlardı. Beşeri coğrafyanın bu şekilde ilk kez çeşitli seksiyonlara ayrılması 1939-1945 arasındaki *Savaş'ı* izleyen kongrelerin yapısını da belirleyecekti. Yine bu kongrede gelecekle ilgili bir çok yol gösterici görüşler de belirmişti. «*Paysage*» seksiyonunda planlamayla ilgili, gelecekteki arazi kullanılışı ve nüfus dağılışı belirlenmeden önce «*survey*» haritaları yapılması ihtiyacı gibi konular yanında, kültürel coğrafi görünüm (kültürel landscape), kırsal yapı, arazi kullanılışı, kırsal ve ulusal plan-

lama gibi terimler ileri sürülmüş ve daha iyi bir dünya umutları olarak belirmişlerdi. Aynı şekilde, şimdi artık yitip gitmiş bir dünyadanmış gibi görünen «şehir ve kırsal» arasındaki, tarım ve sanayi toplumları arasındaki ilişkiler gibi konular, Avrupalı ulusların koloniyal ilişkileri ve bu toprakları kontrol arzularının tartışılması da bu kongrede çoklarına ilham kaynağı olmuştu (Freeman 1972).

Uzun bir araya rağmen, 1949'da yapılan *Lizbon Kongresi*'nde karşılaşılan malzeme coğrafi ilginin savaş öncesi kongrelerden beri gelişme açısından kesintiye uğramadığını ya da sürekliliğini kaybetmediğini göstermişti. Üç yıl sonra, 1952'de Washington'da düzenlenen kongrede de seksiyonlar içindeki oturumların çoğunun geleneksel çizgilerini korudukları görülürken, yine bu kongrede (Washington 1952), George Chabot «bölgesel» ve «sistematiik» coğrafya üzerinde durarak, «genel» ya da «sistematiik» coğrafyanın malzemesini bölgesel coğrafyada bulduğunu belirterek coğrafya metodolojisi üzerindeki tartışmaları körüklemişti. Chabot, D. S. Whittlesey'in «bölgesel coğrafya üzerine Amerikan görüşü»nü ele alan tebliğiyle ilgili eleştirisinde de bunun «Fransa'da elli yıldır bilinen kalıbı izlediğini fakat A.B.D.'nde Fransız ekolünün yalnızca genelleştirmelerine yakınlık duyulduğunu»ndan yakınıyordu.

II. Dünya Savaşı'ndan sonraki kongrelerde «beşeri coğrafya» konusundaki çalışmaların yetersizliği ve bunların sayılarının artma arzusu birçok coğrafyacı tarafından vurgulanmıştı. Örneğin, J. Gottmann 1950'de «coğrafyacılar yarımyüzyıl öncesinden daha çok prestij ve dinleyici kaybına uğradılar» diyerek, şöyle devam ediyordu «iyileştirilmiş araştırma teknikleri ve bu veri bolluğuyla coğrafyacılar günümüzün esas sorunlarına geri döneceklerdir ve bunlar da artık sürekli yerleşik hale gelmiş sorunlardır -dünyanın bölgelerinin planlanma ve yeniden planlanma sorunları».

Kongreler boyunca çeşitli fikirlerin gelişmesinde «kantitatif eğilim»in rolü konusunda da ilk işaret 1952 Washington kongresinde gelmişti; W. L. Garrison'un tebliğiyle. Fakat 1956'da *Rio de Janeiro*'da ve 1960'da *Stockholm*'de kantitatif yöntemlerle ilgili çok az sayıda tebliğ verilmesi bu konudaki gelişmelerin yavaşladığı izlenimi vermişse de, 1964'de *Londra*'da konu üzerine bir komisyon kurulması kararlaştırıldı; dört yıl sonra 1968'de *Yeni Delhi*'de

komisyon yeniden atandı². 1972'ye gelindiğinde ise bu tür yöntemler kullanımının zaten iyice yaygınlaşmış olması *Montreal* kongre programına da yansımıştı.

«Uzmanlaşma»nın artma eğilimi seksiyonların ve oturumların sayı ve adlarından da açıkça anlaşılmaktadır. Örneğin, ilk kongrelerde tek bir «beşeri» seksiyonu varken, Amsterdam'da bu birçok alt seksiyona ayrılmış; Montreal'de (1972) daha önceki tek beşeri seksiyonu 6'ya çıkmıştı : Kültürel, siyasal, ekonomik, çevresel nitelik, tarımsal ve kırsal yerleşme, şehirselleşme başlıklarıyla. Bu seksiyonların bazılarındaki tebliğlerin «*ilk kongrelere katılan coğrafyacıların hayallerinin çok ötesinde olduğuna kuşku yoktur*» diyen Freeman'i (1972) 1992 *Washington Kongresi* bir kez daha haklı çıkarmıştı. Gerçekten de, daha önce düşünülmemeyecek, adı bile anılamayacak konular (hatta 1982 öncesi AIDS gibi varlığı bile bilinmeyenler) coğrafyada uluslararası tartışma ortamına girmiş bulunuyor. Örneğin, geleneksel başlıklardan oldukça uzak bir ad taşıyan «*The Aesthetics of Snow in Japan and the United States*» oturumu (4 tebliğ) ; «*Geographies of Gay and Lesbian Communities. Case Studies : Theoretical and Methodological*» oturumları (4 tebliğ) ; «*Current Geographic Research on the AIDS Pandemic*» (5 tebliğ), «*Women and Discovery : Geographers, Travellers and Explorers*» (5 tebliğ), «*Women's Work : Cultural Comparisons*» (5 tebliğ) vb. gibi kadınlarla ilgili çok sayıda oturum bunlar arasında sayılabilir.

2 Uluslararası temaslar yalnızca kongrelerde olmamakta, uzmanlık konuları için oluşturulan «komisyon» ve «çalışma grupları»nın iki kongre arasında kalan yıllarda yaptıkları toplantılarla da sürdürülmektedir. İnceleme konularının ve uluslararası toplantılara katılan ülke ve temsilci sayısının artması «komisyonlar çağı»nı açmış gibi görünmektedir. Schneider'e göre (1972) kongrelerin dolaylı bir sonucu da komisyonlardır. Komisyonlar daha 1891'de kurulmaya başlamıştır ve özellikle maddi sorunların çözümünde ilk ve tek çözüm olduğu ileri sürülmüştür. 1925'den sonra iki kongre arasında özel sorunların tartışıldığı çalışma grupları halini almışlardır. IGFU içindeki komisyonların o sıralarda incelenme ihtiyacı içinde olan konular ya da güncel olan konular üzerine kurulduğunu, bu ihtiyaç sona erdiğinde bir sonraki kongrede komisyonun görevinin de sona erdiğini hatırlatalım. Yeni yeni konuların ortaya çıkmasıyla, doğal olarak, yeni yeni de komisyonlar kurulmakta; bu komisyonlar dört yılda bir yapılan uluslararası toplantıların arasında kalan yıllarda sık sık ve değişik ülkelerde toplanmaktadırlar.

1992 Washington Kongresi programında kongre seksiyonlarının geleneksel çizgiden tamamen ayrıldığı gözlenmektedir. 1988'de Sydney'de yapılan 26. Kongre'de bile seksiyon ayırımında hâlâ klâsik coğrafi bakış hakim durumdaydı. Bir kaç örnek verirsek; Seksiyon A : *Jeomorfoloji*; Seksiyon B : *Klimatoloji*; Seksiyon C : *Biyocoğrafya*; Seksiyon D : *Tarihi coğrafya* vb. gibi. Buna karşılık, 1992 Washington'da şimdiye dek sürdürülen seksiyon ayırımı kaldırılmış, tüm kongre herkesin katıldığı, genel (1) *Sempozyumlar* ve (2) *Paneller* ile dünyanın her tarafından gelen coğrafyacıların tebliğlerinin sunulduğu (3) *Teknik Program* başlıkları altında çeşitli oturumlar halinde üçe ayrılmıştı. *Teknik Program*'daki oturumlar ise tebliğlerin niteliğine göre, aşağıdaki şekilde gruplandırılmışlardır :

- A : Dünyanın Gözlenmesi ve Sunulması
- B : Çevresel Değişimler
- C : Dünya Ekonomisinin Dinamikleri
- D : İnsan İhtiyaçları, Arzuları ve Hakları
- E : Siyasal Düzen ve Değişim
- F : Coğrafya : Toprak Tanımları ve Sınır Geçişleri
- G : Keşfedilen Yeni Dünyalar

Gelenekselden ayrılan bu bakış açısının tebliğlere de tamamen yansıdığını söylemek mümkün değildir. Doğal olarak, dünyanın farklı gelişme düzeyine sahip ülkelerinden gelen temsilcilerin bir bölümünün hâlâ klâsik bakış açısına sahip olduğunu, hatta bir kısmının tasvirde öteye gidemediğini, Freeman'ın yıllarca önce belirttiği gibi, «yanlış seksiyonda yer alma sorununun ortaya çıktığı, bunun da yazarların yanlış yargısı sonucu olduğu»nu da belirtmek gerekir. Hemen tüm kongrelerde tebliğler açısından yaşanan bir başka güçlüğün burada da tekrar yaşandığına tanık olduk. Bu da konuşmacıların söz verdikleri tebliğleri gerçekleştirememeleri ve son dakikada programın altüst olmasıdır (bazı iptaller Washington'da kongre için çıkarılan gazetede önceden belirtilmişti). Bir başka husus da *seksiyonlara katılım* açısından ortaya çıkan sorunlardır : İlk kongrelerden bazıları, katılanlar sayısı düşük olduğu için, ancak kısmen başarılı olmuştur. Örneğin, 1913'de Roma'da yapılan

kongreye yalnızca 300 kişi katılmış ve de öğlenden sonraki oturumlarda, çoğu coğrafyacıya şehrin antik ve Ortaçağ hazinelerini daha çekici geldiği için, çok az kişi bulunmuştu. Daha sonraki kongrelerde -Washington 1992 için de geçerli- daha çok kişi katıldığı halde, programlar o kadar çok kısma ayrılmıştı ki konuşmacıların çoğu (Jean Gottmann gibi artık neredeyse efsaneleşen adlar hariç) bir avuç kişiye hitap etmek durumunda kalmışlardır. Bunda, doğal olarak, kongrelerin gezi ve diğer sosyal programlarının da çok yükü ve de çok çekici olmasının rolünü de unutmamak gerekir. Örneğin, 1992 *Washington*'un gezi programında kongre öncesi ve sonrası düzenlenen, bazıları bir kaç hafta süren boydan boya A. B. D., Megalopolis, Kanada ve Meksika gezilerinden başka, tüm kongre boyunca her gün Washington'un yakın ve uzak çevresine (bazılarına bizler de katıldık) konusunda ya da o yöre üzerine uzman coğrafyacıların rehberliğindeki geziler yer alıyordu. Son derece iyi organize olmuş bu geziler katılanlara gerçekten yarar sağlamış ve ufuk açmıştır. Ünlü coğrafyacı E. de Martonne 1929'da (henüz kitle iletişim araçlarında ve teknolojiye günümüzdeki gelişmeler hayal bile edilemezken) gezilerin uzun otobüs yolculukları şeklinde ve açıklamasız olmasından yakınuyordu. Şimdi ise durum tamamen değişmiş, geziler planlı, programlı ve açıklamalı olmuştur. Freeman'in de dediği gibi, artık «ev sahibi ülke tarafından çok sayıda değerli literatür önceden hazırlanmaktadır». Gerçekten de bir kongreye katılmanın en önemli avantajlarından birisi dağıtılan bol miktardaki basılı malzeme, hatta son kongrede olduğu gibi, çok sayıda kitap olmaktadır.

E.de Martonne'un 1929'da yakındığı (Cambridge toplantısı için *Annales de Géographie*'ye yazdığı yazıda) bir husus da resepsiyonlardı ve bunlar için merkezi bir kontrol olması gerektiğini söyleyerek «parlak resepsiyonlar düzenlenmesi kolaydır; fakat, 1914 öncesi kongrelerin bazılarında olduğu gibi, ancak entellektüel ortamın biraz orta kalitede olmasına ve sonuçta da bazı coğrafyacıların bu tür toplantılara katılmak için daha az çaba harcamalarına katkıda bulunmakta» olduklarını iddia etmekteydi. Şimdi ise zaten IGU'nun ve onun kongre için ev sahibi ülke coğrafyacılarından oluşturduğu organizasyon komitesinin merkezi yönetimiyle resepsiyonlar özellikle bu son kongrede katılanlar arasındaki iletişimi

arttırarak sıcak bir hava sağlamıştır. Özellikle, kongrelerini coğrafyacılarınkine rastlatmaya özen gösteren ISPRS'nin (*International Society for Photogrammetry and Remote Sensing*) kongresine katılanlarla birlikte düzenlenen ve bir kaç bin kişinin birlikte katıldığı, uydu görüntüleri, hava fotoğrafları ve kitapların da sergilendiği resepsiyon hem katılanlara bilimsel katkı sağlamış hem de çok olumlu bir etki yaratmıştır.

1972'den önceki kongrelerin bir değerlendirmesini yapan Freeman (1972) bir profesyonel kariyere sahip olan uzun zamandır çok sayıda kongreye katılanlar için konferansların tehlikelerinin çok olduğunu söylüyor. O'na göre, birinci tehlike yetersiz düşünceye ve araştırmaya dayalı tebliğlerin taktimi yoluyla çok kolayca içine düşülebilen entellektüel «bayağılık»; bir diğeri ve daha da büyüğü konuşmacının tartışma süresini yok ederek her anı kendi konuşması için kullanmasının yarattığı sıkıntı. Eğer önceden iletişim kurulabilirse, bu ikinci sakıncanın mükemmel bir şekilde üstesinden gelinebileceğini de ekliyor. Örneğin, 1938'de Amsterdam Kongresi'nde bildiriler önceden dağıtıldığı ve izleyiciler okumuş olarak geldikleri için tartışma ortamı önceden tasarlanmış, kendiliğinden doğmuştu.

27. ULUSLARARASI COĞRAFYA KONGRESİNİN SONUÇLARI

27. Uluslararası Coğrafya Kongresi, yukarıda geçmiş kongreler için değindiğimiz birçok ortak özelliği taşınması yanında, coğrafya bilimine daha birçok yeniliğin de eklendiği bir kongre olmuştur. Kongrelerin bundan böyle bir «slogan» taşınması («Geography is Discovery» gibi), Uluslararası Coğrafya Birliği'ne, IGU'nun da amblemini taşıyan bir «flama» kazandırılması, ilk kez olarak kongre boyunca günlük bir gazete çıkarılması vb. gibi fiziki katkılardan çok akademik değişimler ve katkılar öne çıkmıştır. Bunları şöyle sıralayabiliriz :

1. Kongre, dikkat çekilmek istenen, dolayısıyla da coğrafyanın bundan sonraki bakış açısını oluşturacak konular bakımından yeni ufuklar sergilemiştir. İçinde yaşadığımız dünyanın siyasal, ekonomik ve çevresel olarak hergün giderek daha çok bütünleş-

meleriyle dünyanın her tarafında «*megalopolis*»leşme olayı cereyan ediyordu. Artık «*megalopolis*» yalnızca kuzeydoğu A. B. D.'nde değil, Avrupa'da -İtalya'da Turin'den Venedik'e kadar Po Ovası'nda (*Megalipolis Padona*), Amsterdam-Paris, Amsterdam-Ruhr, Amsterdam-Hamburg üçgeninde ve hatta İtalyan ve Fransız Rivieralarının birleşmesiyle *Akdeniz Megalopolisi*; Brezilya'da Rio de Janeiro ile Sao Paulo arasında ve Japonya'da da megalopolisler oluşmuş bulunuyordu; hatta Japonya'dakinin nüfusu A.B.D.'nin megalopolisinden bile daha fazlaydı. Gerçekten de «mekan organizasyonu»nda artık yepyeni bir düzen yaratılmaktadır.

Dünyadaki değişimlerin ise O'na göre başlıca üç nedeni vardı : 1) Toplum değişmekte ve istihdam yapısını da değiştirmektedir -artık en çok istihdam, onun deyimiyle «kuaterner» sektörde gerçekleşmektedir; 2) Göçler büyük bir hız kazanmıştır ve insanlar yer değiştirmektedir; 3) Teknolojik yenilikler, teknolojik ilerlemeler dünyayı belki de herşeyden fazla ve herşeyden daha hızlı olarak değişime ve dönüşüme uğratmaktadır. Teknolojik ilerlemelerin gerek mekan gerekse nüfus ve ekonomik faaliyetler üzerinde bundan sonra yapacağı etkileri hesaplamak da hiç kolay olmayacaktır. Coğrafyacıların bu değişimleri yakından izlemesi, «mekanın yeni tür organizasyonu» üzerinde yoğunlaşarak kendi bilim dalını buna uyarlaması gereği ortaya çıkmaktadır. Gerçekten de teknolojik gelişmeler birçok faaliyeti kapalı mekanlara ve hatta evlere taşırken, iletişim olanakları bu faaliyetlerin hiç mekan değiştirmeden, hiç hareket edilmeksizin sürdürülmesine olanak sağlamaktadır. Günümüzde yaklaşık 30,000 dolayında Amerikalı'nın işlerini evlerine taşıdıkları ve burada sürdürdükleri hesaplanmıştır. Jean Gottmann'a göre bu da «bir başka tür esaret» olacaksa da, dünyanın değiştiğine de bir işarettir.

KAYNAKLAR

- BALLEY, C. 1972. «L'enseignement de la Géographie a travers l'activité d'une section des congrès», *La Géographie. A Travers un Siècle de Congrès Internationaux*, IGU, s. 161-173.
- BEAUJEU-GARNIER, J. 1989. «Le 26e Congrès International de Géographie», *Acta Geographica*, No 77, s. 3-4.
- CHARTIER, M. M. 1985. «Notes», *Acta Geographica*, No. 63, s. 37-38.
- DUBOIS, J. J. 1972. «L'U.G.I. et L'Organisation des Congrès», *La Géographie. A Travers un Siècle de Congrès Internationaux*, IGU, s. 19-28.
- FREEMAN, G. 1972. «Geography from Congress to Congress», *La Géographie. A Travers un Siècle de Congrès Internationaux*, IGU, s. 197-209.
- FUCHS, R. J. 1977. «XXIII International Geographical Congress, U. S. S. R.», *The Professional Geographer*, No. 3, s. 296-297.
- GARREAU, J. 1992. *Edge City. Life on the New Frontier*, Doubleday.
- GOTTMANN, J. 1950. *Scottish Geographical Magazine* 66, s. 129-154.
- IGC (INTERNATIONAL GEOGRAPHICAL CONGRESS) NEWS 1 (August 9, 1992), 2 (August 10); 3 (August 11); 4 (August 12); 5 (August 13).
- JOURNAUX, A. 1985. «Rapport général du Président du Comité International d'Organisation du XXVe Congrès, Paris-Alpes 1984», *Acta Géographica*, No. 63, s. 32-37.
- KISH, G. 1972. «The participants», *La Géographie. A Travers un Siècle de Congrès Internationaux*, IGU, s. 35-49.
- LANEGRAN, D. A. 1992. «Communication», *Geography's Inner Worlds* (Ed. R. F. Abler-M.G Marcus-J. M. Olson), New Jersey.

- PINCHEMEL, P. 1972. «La localisation des Congrès», *La Géographie. A Travers un Siècle de Congrès Internationaux*, IGU, s. 29-32.
- SALITCHEV, K. A. 1971. «Contribution of geographical congresses and the International Geographical Union to the development of cartography», *IGU Bulletin*, Vol. XXII, No. 2.
- SCHNEIDER, J. 1972. «Les commissions», *La Géographie. A Travers un Siècle de Congrès Internationaux*, IGU, s. 60-65.
- STEVENSON, I. 1988. «26th Congress of the I.G.U.», *Geographical Magazine* 12, s. 52-54.
- WALKER, H. J. 1985. «XXVth International Geographical Congress», *The Professional Geographer*, No. 37, s. 93-97.
- TÜMERTEKİN, E. 1991. *Çağdaş Coğrafi Düşüncenin Oluşması ve Paul Vidal de la Blache*, İ. Ü. Edeb. Fak. Yay. No. 3603.
- 27th INTERNATIONAL GEOGRAPHICAL CONGRESS, Washington 1992. *Preliminary Program*, January 1991.
- 27th INTERNATIONAL GEOGRAPHICAL CONGRESS, Washington 1992. *Program*, Washington 1992.
- 27th INTERNATIONAL GEOGRAPHICAL CONGRESS, Washington 1992, *Proceedings*, Washington 1993.